

Partsgemensam kommentar till kollektivavtal om koncerngemensamma rapporteringskanaler

Visselblåsarlagens skydd och tillämpningsområde

En person som rapporterar om ett förhållande som omfattas av visselblåsarlagens tillämpningsområde kan få skydd mot hindrande åtgärder och repressalier samt kan erhålla ansvarsfrihet för att ha åsidosatt tystnadsplikt som följer av lag eller avtal. Vidare innebär lagen att den som hanterar ett uppföljningsärende inte obehörigen får röja en uppgift som kan avslöja identiteten på den rapporterade personen eller på någon annan enskild som förekommer i ärendet.

Visselblåsarlagen gäller rapporter vid två delvis överlappande situationer.

För det första gäller visselblåsarlagen vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av information om missförhållanden som det finns ett allmänintresse av att de kommer fram. Utgångspunkten är att det ska finnas ett legitimt intresse av att informationen kommer bolaget till del. Det finns som regel ett allmänintresse av att överträdelser av svenska lagar kommer fram. Att det krävs ett allmänintresse innebär att missförhållandet angår en krets av personer som kan betecknas som allmänheten. Därför är det som regel inte möjligt att få skydd enligt visselblåsarlagen för förhållanden som enbart rör en persons egen arbetssituation, till exempel anställningsvillkor eller arbetsmiljösituation. Givetvis omfattar dock lagen sådant som är helt oacceptabelt utifrån ett bredare samhällsperspektiv, även om det rör en persons egen arbetssituation, exempelvis om någon är föremål för människohandel.

För det andra gäller visselblåsarlagen vid rapportering i ett arbetsrelaterat sammanhang av missförhållanden som utgörs av ett handlande eller en underlåtenhet som strider mot eller motverkar målet eller syftet med vissa EU-regler, exempelvis regler om offentlig upphandling, produktsäkerhet, konkurrensrätt, personuppgiftshantering eller miljöskydd.

Om lokala parter identifierar återkommande rapporter som ej omfattas av visselblåsarlagens tillämpningsområde kan de lokala parterna diskutera information avseende tillämpningsområdet för visselblåsarlagets kanal.

Kollektivavtalet möjliggör koncerngemensamma rapporteringskanaler för fler bolag

Enligt visselblåsarlagen kan bolag med 50 till 249 anställda dela interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning med varandra. Genom detta kollektivavtal tas antalsgränsen emellertid bort avseende svenska aktiebolag ingående i samma koncern. Således möjliggörs för samtliga svenska aktiebolag inom samma koncern att dela rapporteringskanaler med varandra. Bolag med färre än 50 anställda kan också ingå i en koncerngemensam rapporteringskanal eftersom visselblåsarlagen och visselblåsarlagets direktivet inte reglerar rapporteringskanaler för dessa bolag.

För bolag som delar rapporteringskanaler med varandra enligt detta kollektivavtal kan skyldigheterna som följer av 5 kap. 5–9 §§ visselblåsarlagen tillgodoseas av det bolag inom koncernen som administrerar den interna koncerngemensamma rapporteringskanalen. Syftet med regleringen är att möjliggöra för koncernbolag att dela rapporteringskanal med det koncernbolag där det vanligtvis finns koncerngemensamma resurser i form av centraliserade funktioner och kompetens. På så sätt kan koncernbolagen lättare uppfylla direktivets syfte och lagens skyldigheter. Kollektivavtalet fråntar dock inte det bolag som har en skyldighet enligt lagen att etablera rapporteringskanalen det rättsliga ansvaret för uppfyllelsen av skyldigheterna som följer av visselblåsarlagen, exempelvis att säkerställa etablering av rapporteringskanalen och utreda rapporterade överträdelser.

Kollektivavtalet påverkar inte möjligheten för verksamhetsutövare med mellan 50 och 249 anställda, som inte delar koncerngemensamma rapporteringskanaler enligt detta kollektivavtal, att dela interna rapporteringskanaler och förfaranden för rapportering och uppföljning enligt 5 kap. 3 § visselblåsarlagen. Det betyder exempelvis att tre bolag som inte tillhör samma koncern och som har mellan 50 och 249 anställda får dela rapporteringskanaler enligt visselblåsarlagen.

Former för rapportering

Den rapporterande personen har rätt att rapportera både skriftligen och muntligen. Enligt visselblåsarlagen ska den rapporterande personen ha rätt att rapportera vid ett fysiskt möte om så begärs. Bolaget kan erbjuda ett digitalt verktyg som möjliggör rapportering via videosamtal, exempelvis Teams, Skype eller genom ett integrerat videosamtalsverktyg i en digital rapporteringskanal. I bägge dessa situationer måste bolaget säkerställa att det ska vara enkelt att rapportera för den rapporterande i den meningen att det inte får uppställas hinder härför, exempelvis att det bör vara möjligt att rapportera på svenska och utan kostnader för den rapporterande, förutsatt att dessa kostnader är skäliga.

Ha kontakt med och ge återkoppling till den rapporterande personen

Den koncerngemensamma rapporteringskanalen kan ha kontakt med den rapporterande personen inom ramen för utredningsfunktionen gällande rapporten. Det innebär att en person utsedd av den koncerngemensamma rapporteringskanalen kan kontakta, ställa frågor och ha en dialog med den rapporterande personen även om denna är knuten till ett annat koncernbolag.

Återkoppling om uppföljningen till den rapporterande personen ska ske från det bolag där den rapporterande personen är engagerad. Detta hindrar dock ej den koncerngemensamma kanalen att också återkoppla till den rapporterande personen. I de fall då utredningen visar att rapporteringen faller utanför visselblåsarlagen är det som regel tillräckligt att den koncerngemensamma kanalen informerar den rapporterande om detta, exempelvis genom information i ett e-postmeddelande eller via en digital rapporteringskanal.

Tydlig och lättillgänglig information om rapporteringskanaler

Såväl rapportörer som bolag har ett intresse av att informationen är tydlig och lättillgänglig. Bolaget bör särskilt beakta informationsskyldighetens innebörd när den rapporterande personen hänvisas till en koncerngemensam rapporteringskanal.

Bolaget ska lämna tydlig och lättillgänglig information om hur rapportering ska göras via rapporteringskanalerna. Sådan information kan exempelvis hängas upp väl synlig på en plats där samtliga personkategorier som omfattas av visseblåsarlagen (se 5 kap. 7 § visseblåsarlagen) har tillgång till eller läggs ut på en webbplats samt kan också tillhandahållas på kurser och utbildningsseminarier. Informationen ska som ett minimum innehålla kontaktuppgifter till de interna rapporteringskanalerna och upplysningar om de förfaranden som gäller för rapportering, exempelvis information om hur verksamhetsutövaren tar emot en rapport och lämnar återkoppling.

Kravet på att informationen ska vara tydlig och lättillgänglig innebär också att informationen ska vara begriplig och anpassad för personer i verksamheten och att det inte ska vara svårt att hitta informationen. Vidare kan det i vissa fall även krävas att informationen innefattar uppgifter om visseblåsarlagens tillämpningsområde. Detta gäller särskilt i verksamhet där skyddet för att rapportera enligt visseblåsarlagen är begränsat på grund av att uppgifterna är säkerhetsskyddsklassificerade enligt säkerhetsskyddslagen.